

USTEC·STES

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)

www.sindicat.net

Franqueig
concertat
02/444

Número 481

Eina sindical Moviments socials

Educació
per a la pau
Propostes
pedagògiques
a l'interior

Editorial

“És hora també d'exigir un corredor humanitari a Síria perquè l'augment del control a les fronteres turques a canvi dels diners enviats des de Brussel·les provocarà la recerca de camins encara més difícils per poder escapar del drama de la guerra que ja fa gairebé cinc anys que dura.” Així acabava l'editorial de l'*Eina* d'ara fa un any, i, malauradament, aquelles previsions no han fet més que acomplir-se. L'espiral de violència, lluny de disminuir ha anat en augment, més encara en les darreres setmanes amb els combats pel control d'Alep, un dels tres punts estratègics del país. I també a l'Iraq, en aquest cas pel control de la ciutat de Mossul, fins ara en mans dels gihadistes.

Aquesta violència incessant ha fet que el nombre de persones desplaçades al món hagi augmentat i hagi passat dels 60 als 65 milions, gairebé la població actual d'un país com França. Aquest és el dramàtic resultat de la guerra que, en combinació amb el tancament de les fronteres fruit de l'acord de la UE amb Turquia, pel qual aquest país actua de fre a canvi d'uns milers de milions d'euros, ha portat a moltes persones a la recerca de rutes alternatives per arribar a Europa. Unes rutes més insegures, més llargues i que en conseqüència han fet créixer el nombre de morts i desapareguts en aquest gran cementiri en què s'ha convertit el Mediterrani per a vergonya d'Europa i del seu estat del benestar.

Cal dir-ho ben alt, però resulta impossible fer-ho amb més claredat: l'escassa credibilitat que li quedava a la Unió Europea després de les seves polítiques d'austeritat arran de la crisi econòmica desfermada als EEUU el 2008 l'ha dilapidat amb la mal anomenada crisi dels refugiats. I pel que fa a l'Estat espanyol la seva contribució solidària és pràcticament igual a zero, en un vergonyant exemple que contradueix de manera exemplar el concepte de “gran nació” amb què s'omplen la boca alguns dels seus governants.

És en aquest context que arriba un any més el DENIP, el Dia Escolar per a la No Violència i la Pau. Des del món educatiu creiem que hem de col·laborar perquè els governs de la vella Europa canviïn les polítiques d'aco-

llida de les persones refugiades i aquesta jornada pot ser un bon moment -encara que qualsevol dia del curs pot resultar adequat- per a treballar amb l'alumnat aquesta situació dramàtica que no respon a cap causa que no pugui ser evitada.

Efectivament, la violència, la guerra -i la misèria- són les veritables raons de l'èxode massiu desfermat des del sud del *mare nostrum* dels romans cap a l'Europa pròspera i desenvolupada. És cert que cal aturar la guerra i lluitar contra les persones que trafiquen amb la desesperació dels que la pateixen, no cal pas dir-ho, però també ho és que cal encara, d'acord amb la Declaració dels Drets Humans les conseqüències que se'n deriven.

L'acollida a les persones refugiades ha de ser una prioritat, la prioritat. Enmig d'aquest oceà d'injustícia, d'insolidaritat i d'hipocresia, emergeixen petits illots d'esperança constituïts per persones i organitzacions no governamentals que treballen a Calais, a Melilla, a Grècia o Turquia o davant les costes de Líbia per tal d'alleugerir la pitjor crisi humanitària d'ençà de la II Guerra Mundial. Alguns d'aquests testimonis els trobareu en aquesta *Eina* que teniu a les mans. De ben segur que la nostra tasca educativa en el tractament d'aquest drama es pot enriquir amb les seves aportacions i ens ha d'esperonar a continuar exigint l'obertura de corredors humanitaris segurs, l'acollida solidària de les persones desplaçades i la fi dels conflictes armats a Síria i a tot arreu.

Finalment, volem fer esment de la creació el mes de setembre passat de la Xarxa Educativa en Suport a les Persones Refugiades que reuneix centres educatius, entitats i persones del món de l'educació i l'associacionisme amb l'objectiu d'aplegar esforços per revertir l'estat actual de la situació en relació a les polítiques d'acolliment, del dret a migrar i de la crisi humanitària generada. Us convidem a afegir-vos-hi perquè per un món en pau cal la unió de totes i tots.

Secretaria de Moviments Socials d'USTEC·STEs (IAC)

De Polykastro a Vasilika: El projecte educatiu EKO

A principis de març de 2016, una trucada enmig de la tempesta alerta que quatre autobusos plens de famílies acaben d'aturar-se a l'estació d'Eko, a Polykastro, a 20 km de la frontera entre Grècia i Macedònia. És fosc i la trucada s'ha fet entre voluntàries catalanes que ronden per Idomeni, el poblet tristament famós pel fet de tenir l'última estació de tren a Grècia, molt proper a la frontera, on 18.000 persones malden per escapar del cul de sac en què s'està convertint el país hel·lè. En aquesta estació de servei, com la de la Jonquera pel que fa a la mida i l'aspecte, s'hi aturaven els autobusos provinents de la plaça Victòria d'Atenes, i en sortien els taxis cap a Idomeni.

Setmanes enrere, des d'Idomeni s'agafava el tren que, a través dels Balcans, portava la gent que fugia de la guerra i la misèria cap al cor d'Europa. També feia dies que la gent havia ocupat les vies per protestar per l'aturada de trens. Idomeni, doncs, s'havia convertit en el camp de persones en cerca de refugi més gran d'Europa després de la II Guerra Mundial. I no només les condicions de vida eren deplorables, sinó que la feina individual i col·lectiva de les voluntàries esdevenia gairebé inútil i sempre insuficient.

Una trucada entre el grup de voluntàries independents provinents de Catalunya, algunes amb mesos ja de

bagatge a l'esquena en l'acompanyament i l'arribada de persones en cerca de refugi a Lesbos, i amb l'experiència també d'Idomeni, va mobilitzar-les. Les primeres nits a l'estació de servei foren dures; per exemple, es taparen de la pluja criatures, moltes de les quals eren menors de 10 anys, amb plàstics i amb tendes de campanya de les quals mai n'hi havia per a tothom. Idomeni era ingestible: més de 21.000 persones s'hi havien arribat a acumular, i l'equip independent va decidir començar a treballar concretament a Eko Station, on encara no n'hi havia més de mil.

Eko Project o la construcció de la Comunitat Eko

A poc a poc, la indomabilitat d'Idomeni va fer que la benzinera passés de camp de pas a assentament permanent. Potser pel bagatge, la cultura o simplement una compartida manera de fer, les voluntàries van posar els recursos de què disposaven al servei del que la comunitat, de moment incipient, requerís i necessités.

El treball des de la base i cooperatiu, coordinat entre les persones del camp i les voluntàries internacionals va teixir llaços de confiança, complicitat i col·lectivitat. I de la confiança en van sorgir les necessitats consensuades: una escola, un espai per a les dones, un dispensari mèdic, una ludoteca, una cuina..., no necessàriament per

aquest ordre, però sí que tot plegat urgia.

Les guerres a Síria, a l'Iraq i a l'Afganistan han fet desplaçar desenes de milers de persones de tot tipus i de tota condició professional i social. Les que han pogut marxar, doncs, són les que s'ho han pogut permetre, entre d'altres, arquitectes, metges i infermeres, conductors, advocades, treballadores de bancs... i mestres. L'escola, doncs, es va obrir a mitjan de març amb nens i nenes a les portes fent una fila que feia mesos –o anys!– que no feien, i amb una mestra que feia el mateix temps que no exercia. Per parets i sostre, una carpa, i per terra uns palets recuperats de qualsevol lloc i un plàstic que pretenia dotar l'espai de la confortabilitat que la situació permetia. Uns mesos després, MSF (Metges sense Fronteres) va cedir al projecte una tenda d'uns 45 m², cosa que suposar un pas important en la qualitat de l'espai.

Les classes es feien en àrab i anglès. Al matí se'n feien per a la canalla més petita, i al migdia i la tarda eren per als més grans. Eren classes d'història o geografia, o de diferents idiomes, sovint més amb l'objectiu d'ajudar a recuperar hàbits que no pas amb una intenció pedagògica o educativa real. La situació, per més que prenguéss una certa forma d'assentament, no deixava de ser ni de pas, ni d'emergència, i en aquest context pretendre dotar de contingut pedagògic o intentar una certa continuïtat era propi d'incrèduls o d'il·lusos.

Tot això, però, es va acabar de cop el 13 de juny de 2016, la matinada d'un dilluns, amb el desallotjament forçós d'Eko Station i el posterior trasllat al camp militar de Vasilika.

Eko II

Amb el desallotjament de la benzinera, l'equip de voluntàries, majoritàriament catalanes, es trasllada també cap a Vasilika, municipi de Termini, a uns 25 km de Tessalònica, la segona ciutat del país i la capital del nord de

Grècia. Les 1.200 persones que vivien a Eko van passar a viure en hangars (antics magatzems militars o galliners), separades per origen (àrabs sirians, kurds sirians i kurds iraquians), amb les infraestructures mal o inacabades (lavabos mal connectats, dutxes sense aigua corrent una part del dia...), enmig del no res (el supermercat més proper és a 5 km), a 45°C de temperatura a l'agost i a 5°C a mitjan d'octubre, i amb algunes de les entrevistes (primer pas per a la resolució del seu cas i posterior reubicació a Europa) previstes per al juny de 2017.

A finals de juliol, les voluntàries que van optar per seguir amb aquestes persones, que per moltes havien deixat de ser números a la premsa per passar a ser persones, amb noms, cara i conversa, van decidir llogar un terreny a 300 metres del camp militar (el voluntariat independent hi té vetada l'entrada sota l'amenaça d'arrest), on podien continuar desenvolupant el projecte autogestionari d'Eko Station.

Ara mateix Eko disposa d'un espai d'aprenentatge, on es continuen fent classes d'anglès per a la canalla, i d'alemany, espanyol o grec per a les persones adultes, ja que conèixer l'idioma dóna punts a l'hora d'ubicar-les en un país concret.

En resum, la via de la solidaritat s'obre camí també en el drama de les persones a la recerca de refugi estancades a Grècia a través de l'autogestió catalana en forma de camp de dia, que procura que el trànsit cap a l'Europa-fortalesa sigui tan suportable com sigui possible. Aquesta experiència demostra que hi ha una altra Europa, la de la gent que hem decidit que no som d'eixe món, que la solidaritat encara és la tendresa dels pobles i que no hi ha fronteres ni tanques ni visats que la puguin aturar.

Arnau Galí i Montiel i Sara Montesinos Pinilla, voluntàries independents al camp autogestionat d'Eko, situat a Tsaloniki, Grècia.

Naixem tots sota el mateix cel, però no tenim el mateix horitzó

Corria el mes d'octubre de 2015. Estàvem en plena campanya d'acció sindical. Fent centres i atenent el dia a dia de les nostres responsabilitats. Un matí, tot fent el cafè, un company ens explica que se sent afectat i amoïnat per tot el que esdevé amb la ja tristament famosa "crisi dels refugiats". Pel que sembla, una organització anomenada Barcelona Acció Solidària està coordinant una campanya ciutadana de recollida de roba i material divers d'abric per fer-ho arribar als campaments de trànsit, situats a les fronteres d'alguns països dels Balcans.

Són estats com Eslovènia, Croàcia, Hongria o Àustria, lluny dels països on desembarquen físicament els fugitius de la guerra i de la fam (les platges gregues, com la de Lesbos). Aquí som testimonis de com els refugiats, transformats en peregrins, recorren milers de quilòmetres a peu, en la seva gran majoria, camí d'Alemanya. Tan sols durant unes hores, aquests països "acollidors" proporcionen als refugiats, en trànsit cap a un destí incert, un llit, una dutxa, algun àpat i roba d'abric. Pensem que molts van començar el seu viatge a l'estiu. Ara, comença l'hivern al centre d'Europa.

Aquella conversa de cafè esdevingué proposta: per què no organitzar una recollida a Lleida i nosaltres, com a sindicat que participa en la lluita i en els moviments socials, esdevenim el punt de recollida?

Dit i fet. Entre el 2 i el 6 de novembre, la seu d'USTEC de Lleida va transformar-se en un gran magatzem, en el qual persones de totes les edats i condicions hi duïen el que podien: roba usada, roba nova, tendes de campanya, sabates, botes, roba de canalla, flassades... Sens dubte, la participació ciutadana feia possible el projecte.

Sense saber massa bé on ens posàvem, vam esdevenir la Gent Solidària de Lleida i ens vam veure immersos en una voràgine de donacions d'arreu, fins i tot dels pobles de l'entorn. Aviat l'allau solidària va col·lapsar l'espai físic de la seu i els delegats i delegades d'USTEC de Lleida vam fer mans i mànigues per coordinar tot aquell embolic, compaginant-ho amb la nostra feina.

Finalment vam carregar els camions amb un munt de caixes plenes de mantes, roba d'abric, sabates, guants i barrets, però, sobretot, plenes a vessar d'il·lusió i la ferma convicció d'allò que hem sentit tantes vegades: "Sí que es pot." Cinc persones, tres de Lleida i dues de Barcelona Acció Solidària, vam acompanyar els camions fins a la frontera d'Eslovènia amb Àustria. Una d'aquestes persones era de la USTEC-Lleida, però en realitat hi érem tots, perquè els companys/es van fer possible que hi poguéssim anar.

Crònica des d'Eslovènia (enviada el 24 de novembre)

Des que vam entrar a Eslovènia, i vam començar a descarregar el primer camió, tots ens vam preguntar: "Això servirà d'alguna cosa? Arribarà de debò a la gent?"

Amb el pas de les hores, intentem entendre com funciona tot plegat. El primer dia arriben a Lendava (frontera amb Hongria), un campament de trànsit situat als afores, de manera que no destorbi ni faci mal als ulls de la gent de la zona. Dintre una gran tenda-carpa s'hi poden veure un munt de catres de color verd i tot el necessari per acollir persones que estiguin de pas.

En Darko, el líder de l'ONG eslovena Slovenska Filantropija, la nostra contrapart *in situ*, ens explica què fan, qui són i com s'organitza l'ajuda.

Comencem a descarregar un camió. Fem una cadena: n'hi ha de Creu Roja, de Protecció Civil, d'ACNUR o de Càritas. N'hi ha que són aturats/des, contractats pel Govern mitjançant el que podríem considerar un pla ocupacional. Hi som nosaltres. Malgrat que tot sembla estar previst, no hi arriba cap refugiat. Anem fent i el nostre cap no para de

fer-se preguntes. Després de donar-hi uns quants tombs, hom arriba a la conclusió que realment ningú no sap ben bé on són i quan arribaran a una determinada frontera o campament. Només ho saben les autoritats de la localitat on està ubicat i tot sembla portar-se amb una discreció absoluta. Es volen amagar els refugiats? On són? Per què no els veiem?

Continuem descarregant. Gairebé és mitjanit i el dia s'ha fet molt llarg des que hem sortit de Lleida. Tot són dubtes. Preguntem on són, què passa. ¿Tal vegada el flux hagi disminuït per l'avis de les baixades de temperatures i el risc de nevades? Arriben notícies: pel que sembla, 7.000 refugiats estan atrapats a Macedònia. Podria ser l'explicació que no es vegi cap moviment als campaments pels quals ens movem?

Ens traslladem a Gornja Radgona, població fronterera amb Àustria, que acull un dels campaments més grans de la zona, amb capacitat per 800 a 1.200 persones. Aquest serà un altre punt de descàrrega. Ens organitzem en dues cadenes humanes. Els autòctons estan força desconcertats: uns voluntaris que arriben de Catalunya amb quatre camions d'ajut? Com s'ho han fet? Don han tret el material? I sobretot, per què ho fan?

23/11/2015, 01:28 am. Missatge per whatsapp
Acabem d'arribar del campament de Gornja Radgona.

És fàcil explicar el que he vist amb els ulls, però és difícil descriure la impotència que sento. Companys/es, això és punyent i tothom està amagant la realitat, que és molt dura i d'una complexitat que depassa tot l'imaginable.

Descarreguem sense treva, fins i tot els xofers dels camions s'arromanguen. I entre rialles i cridòria, visc i escric mentalment aquest nou capítol: és que potser ningú no s'adona de la magnitud de la tragèdia, fins i tot quan el camp de refugiats és al costat de casa seva? Que potser els països més rics d'Europa acabaran demanant a Eslovènia, Hongria o Croàcia que n'acullin una part a canvi de contraprestacions econòmiques, com han fet amb Turquia? És que els refugiats, en el seu èxode cap a la terra promesa, Alemanya, acabaran desistint-ne i s'aniran establint pel camí, mentre a Brussel·les no s'arriba a cap acord? Per què es posen filats metàl·lics a les zones frontereres? Més preguntes que quedaran sense resposta.

Hem acabat la feina. A Gornja Radgona ha quedat la càrrega de 3 tràilers que venien de Catalunya. La missió s'ha completat. Ara volem tenir l'oportunitat de contactar amb les persones per a les quals hem estat treballant aquestes darreres setmanes, des del més absolut respecte. Quan tornem, volem poder explicar a la gent que aquesta acció solidària ha valgut la pena, que tot plegat no ha estat en va.

Decidim explorar les fronteres. Volem comprovar que no s'estiguin produint fluxos, per carretera, en direcció a algun campament. Més interrogants: com arriben? A peu, en autobús? Com s'ho fan amb els malalts o les persones amb mobilitat reduïda? Passem de la frontera eslovena a la croata; de la croata a l'eslovena. De l'eslovena a l'hongaresa, i de l'hongaresa a l'austríaca. En un sol dia saltem a 4 països diferents en poques hores. I què hi trobem? De moment, al costat hongarès, descobrim rotlles de filat d'acer amb punxes que podria indicar la intenció del govern de barrar el pas, tancant el pas fronterer.

A Gornja Radgona hi ha un pont que permet creuar el riu Mura. El pont fa de frontera amb Àustria, camí d'El Dorado. A sobre el pont hi ha un control policial on es realitzaran escorcolls i control de documents (en serem testimonis dies més tard). Però on són els refugiats? ¿Potser arriben als campaments de trànsit de nit, ben de nit? ¿Se'ls proporciona el que necessiten (beure, menjar, assistència mèdica, roba neta i d'abric i un llit per descansar) i l'endemà, ben d'hora, quan el poble o la ciutat és adormida encara, i se'ls fa passar per la duana? Això confirmaria la teoria del "fem-los invisibles": els campaments de trànsit hi són, són reals, però estan amagats o col·locats fora de l'abast dels ulls de la gent.

No podem defallir, hi ha molts interrogants i volem alguna resposta. Sentim que la feina no estarà arrodonida del tot si no podem donar-vos respostes.

Hem sabut, pel nostre enllaç aquí, en Darko, que avui han d'arribar 300 refugiats al campament de Gornja Radgona. Els hi esperem. Efectivament, hi arriben. Són ells, són aquí i són reals. Demanem per entrar al campament. L'Eva, una voluntària de Slovenijen Filantropy que ens va ajudar durant les tasques de descàrrega, ens reconeix. Li expliquem per què som allí i què volem. Ens autoritzen a entrar-hi. L'Eva ens explica que gran part de l'operatiu el controlen els militars. Als refugiats primer se'ls escorcolla i els agafen les dades. Tot seguit passen al menjador. Ordenadament, s'atansen a una carpa petita i se'ls proveeix de menjar i beure. El menjar cuinat el preparen els militars. També posen el pa. Altres productes provenen de les reserves nacionals (que cada país té per fer front, per exemple, a una catàstrofe); d'altres vitualles les aporten les Nacions Unides.

Després descansaran, passaran la nit. Però què passa amb la roba. Li demano a l'Eva si tota la roba que ha arribat amb els camions serà d'utilitat i que em respongui honestament. No en dubta: tot serà útil i profitós. L'hivern serà dur i la majoria de la gent arriba amb el que porta a sobre. Necessiten canviar-se la roba interior; fan falta mitjons i sabates, roba d'abric en general.

Tot passa realment com si estiguéssim vivint una pel·lícula. Algú amb una criatura als braços em demana aigua. Em comenta que ha pagat 7.000 euros per arribar fins aquí i que el seu viatge dura ja un mes i mig.

La Carme i l'Ignasi no perden l'oportunitat de preguntar coses a alguns refugiats. Són majoritàriament sirians i afganesos. Se'ls veu abatuts i tristos. Hi ha força famílies amb nens petits. És més de mitjanit. Les mascaretes, els escorcolls, les files, els uniformes... Amb tot, se't fa un nus a la gola.

L'Eva ens explica que la seva organització voldria ajudar a humanitzar els campaments: està bé donar aliments i aixopluc als refugiats, però també se'ls ha de donar suport moral, tenir-hi contacte, un con-

tacte més proper i humanitzat que el que té la gent de Protecció Civil, la policia o els voluntaris/es que els proporcionen l'aliment.

M'atanso a una família afganesa. Són quatre. El pare i la mare, molt joves, porten dos nens petits. Els explico qui som i què hem fet. El noi somriu i es posa la mà al pit. Ni tan sols sap on és. M'ho pregunta. Li explico que ara és a Eslovènia. "Podrem continuar?"; em demana. Li pregunto on volen anar. Em diu que a Alemanya. Li explico que si la policia duanera austríaca així ho determina (és a dir, si volen obrir la frontera) es podrà creuar l'endemà a les 13 i a les 16. Si no, es quedaran allí fins que l'obrin. Aniran a peu des del campament fins a la frontera. Només hi ha un quilòmetre de distància.

El seu rostre reflecteix la tristor i el patiment del qui sap que ho ha perdut tot. Els dic que els desitjo tot el millor en el futur. No em podré traure mai el seu rostre del cap i el moment en què vaig ser testimoni de com creuaven el pont sobre el Mura.

Res no és clar. Tal vegada, en l'afany de redactar aquest tros del capítol, arribarem a conclusions que no ens agradaran. Tal vegada sigui millor continuar el nostre camí, amb la satisfacció de la feina feta. I sense mirar enrere, tornar i compartir les nostres incògnites, amb l'esperança que algun dia tancarem aquesta capítol de la història, maleïda. De moment, amb el cor encogit, tanco el ulls.

Rosa Aguilà Valls
USTEC·STEs Lleida (IAC)

Calais: Crisi humanitària

Calais és la ciutat de França que està més a prop geogràficament d'Anglaterra i el principal encreuament del Canal de la Mancha per a passatgers i mercaderies. Des de la dècada de 1990, l'enfortiment dels controls a les fronteres bloquegen a Calais els migrants que volen anar a la Gran Bretanya sense els documents necessaris. És durant la guerra de Kosovo que es va identificar per primera vegada la "crisi humanitària" a Calais, on el 1999 es van bloquejar centenars de kosovars. Sota la pressió de les associacions, es va obrir un hangar d'acollida en una casa d'un poble situat a prop del túnel, Sangatte, que compta amb milers de migrants, incloent-hi afganesos, kurds, etc. Estava administrat per la Creu Roja fins que, sota la pressió de les autoritats britàniques, el govern francès va decidir tancar-lo i participar en els "acords de Le Touquet" per reforçar els controls en els punts d'embarcament i reduir la pressió migratòria sobre Calais.

Tot i que el nombre d'emigrants fluctua, hi ha sempre diversos centenars de persones, que viuen en habitatges ocupats il·legalment o campaments informals, de vegades amagats al bosc, que els afganesos anomenen "jangala", terme que es va convertir en "selva" en anglès, i després va donar nom genèric als campaments d'emigrants a Calais.

L'augment significatiu del nombre d'emigrants a partir de 2014, en un context de greus crisis internacionals que condueixen a una explosió en el nombre de refugiats a tot el món, porta a un canvi gradual en les polítiques en contra d'ells. Si l'enfocament repressiu domina fins aquell moment (la policia perseguia els emigrants, per dissuadir-los d'intentar dirigir-se a Anglaterra), algunes solucions d'acollida es duren a terme l'any 2015. Amb el desig d'allunyar els emigrants del centre de la ciutat, on dormen en habitatges ocupats il·legalment o al carrer, l'alcalde de Calais posa a la seva disposició un antic centre d'oci, el centre Jules Ferry, transformat en "Centre d'Ajuda de Dia", on es distribueixen menjars als emigrants, que poden també dutxar-s'hi.

Així, durant la primavera de 2015, tots els emigrants que acampaven en el centre de la ciutat o a la perifèria són incitats a instal·lar-se al mateix lloc, al voltant del centre Jules Ferry, terreny ple de dunes i males herbes, entre la zona industrial i el mar. Els efectes d'aquesta política són la creació d'un immens barri de barraques, on, al llarg de l'estiu, la població s'incrementa fins a 6.000 persones. Hi ha emigrants afganesos, sudanesos, eritreus, kurds, sirians, iraquians... El dispositiu d'acollida de l'Estat

no està a l'alçada de les necessitats i són les associacions les que els aporten l'essencial de l'ajuda: Salam i l'Hostal dels Emigrants (associacions històriques calaisianes), el Secours Catholique, els Metges del Món. En el context de la "crisi dels refugiats" a Europa, les principals organitzacions no governamentals, com ara com Metges sense Fronteres, també hi participaran.

Però per sobre de tot, aquest és un moviment ciutadà solidari que transformarà el paisatge de l'ajuda als migrants a Calais, amb l'arribada el setembre de 2015 de centenars de voluntaris (principalment britànics, però també belgues, alemanys, etc.) que es comprometen a organitzar l'ajuda humanitària i el desenvolupament de les condicions de vida al barri de barraques, aportant-hi botigues i construint-hi cabanes, cuines comunitàries, escoles, etc.

Les pobres condicions sanitàries fan que la situació a Calais esdevingui una crisi humanitària sense precedents a França, mentre que el Govern no reconeix el lloc com un "camp de refugiats". No obs-

tant això, hi és forçat per una demanda de les associacions a la justícia a habilitar el barri de barraques (aigua, lavabos, recollida dels residus) i a instal·lar un centre d'allotjament provisional per a 1.500 persones, en contenidors escalfats, que obren el gener de 2016. En paral·lel el Govern impulsa un pla per animar els migrants a demanar l'asil a França més que intentar el pas cap a Gran Bretanya. Es posen autobusos als migrants de Calais perquè vagin als Centres d'Acollida i Orientació (CAO) dispersos per tota França, amb la finalitat de netejar el barri. La primera decisió de desballestament del barri és presa el febrer de 2016, i destrueix la part sud de la barriada, on hi havia més de 3.000 persones. La majoria decideix no anar als CAO, i se'n va a la part nord de la barriada, que es torna més densament poblada. Durant l'estiu de 2016, amb els nous-novins, la població total arriba a 10.000 persones.

Aleshores, el setembre de 2016, el Govern decideix posar fi a aquest camp de refugiats preveient-ne la destrucció i posant-ne els habitants "a l'abric" dels CAO. Les associacions denuncien una operació

precipitada, que amb el pretext d'aconseguir objectius humanitaris, principalment vol impedir el pas de la frontera franco-britànica. A més, no es dona cap informació pel que fa a la durada de l'allotjament previst als CAO: la por és que els emigrants es trobin ràpidament al carrer, mentre que els refugis precaris que havien estat edificats a Calais hauran estat destruïts. Es veuen especialment afectats aquells que desitgen intentar anar a Anglaterra, ja que Calais és el lloc de pas obligat.

Com ho viuen els calaisians

El tema dels migrants és un de sensible per a la gent de Calais, que va patir els efectes d'una crisi econòmica particularment severa amb la desindustrialització. No obstant això, és un error pensar que tots els calaisians són racistes. Així, les primeres accions de solidaritat van ser les realitzades per veïns, voluntaris locals, activistes que es van organitzar en associacions gradualment, en un moment en què l'Estat no proporcionava cap ajuda als migrants. D'altra banda, en la vida quotidiana, als calaisians no els afecta tant la presència dels migrants com, sobretot, les millores de seguretat dissenyades per evitar que vagin a Anglaterra. Tot el perímetre de la ciutat està voltat amb filferro de pues, cosa que provoca la sensació desagradable d'entrar en una presó. I la imatge de la ciutat s'ha associat a la vila dels migrants, mentre Calais esperava impulsar la seva economia a través del turisme.

La situació de les dones i dels menors no acompanyats

Al voltant del 10% de la població dels suburbis són els menors no acompanyats, és a dir, persones menors de 18 anys que viatgen sense els seus pares. Són de l'Afganistan, Eritrea, Etiòpia o Sudan, sovint adolescents, però de vegades nens petits (un menor que tenia 8 anys d'edat va perdre els seus pares a la carretera). La llei estableix que estan protegits per l'Estat i legalment poden unir-se a una família que en tingui cura. No obstant això, és només a través de la mobilització de les associacions que alguns nens s'han refugiat en centres especialitzats. La majoria va romandre al barri, on viuen en grups o amb un "protector", que també pot ser una amenaça per a ells.

A Calais, les dones representen una minoria de la població, al voltant del 5%. Se'ls va proporcionar allotjament en el centre Jules Ferry, però algunes no hi volien viure, sobretot si tenien família, ja que preferien romandre amb el seu cònjuge al barri. Elles no se senten segures i surten poc.

Yasmine Bouagga i Madeleine Trépanier, antropòlogues.

Els camps de refugiats. Apartheid contra el poble palestí?

Apartheid és un terme afrikaner que vol dir “separació”. És un sistema que, mitjançant lleis, polítiques i pràctiques, consagra la supremacia racial d'un grup sobre un altre. Aquest sistema es va desenvolupar a Sud-àfrica entre els anys 1948 i 1990.

Desmond Tutu, un dels artífexs de la lluita contra l'apartheid, va afirmar el següent: “Si la nostra bogeria va acabar, com així va ser, això hauria de ser possible a qualsevol lloc del món. Si la pau va arribar a Sud-àfrica, segurament pot arribar a Terra Santa.”

La Nakba o catàstrofe palestina es va produir entre els anys 1947 i 1949, quan es crea l'Estat d'Israel després d'un període de guerra en què **el poble palestí és expulsat** de les seves terres i més de 750.000 persones són desplaçades a fora de l'actual Israel. El 1967, després de la Guerra dels Sis Dies, es va produir la Naksa o retrocés, de resultes del qual el règim d'Israel va ocupar Jerusalem Est, la franja de Gaza, Cisjordània, els alts del Golan, la península del Sinaí i parts de Jordània i l'Aràbia Saudí, la qual cosa va provocar el desplaçament de mig milió de persones.

La diàspora palestina té números i milers de cares i veus que s'aixequen cada dia per treballar per la pau i el reconeixement dels drets del poble palestí. Dotze milions de persones repartides arreu del món, de les quals vuit són desplaçades i refugiades que viuen a diferents camps des del 1948 malgrat la resolució 194 de l'ONU, que reconeix el dret a retornar a la seva terra, d'on van ser expulsats de manera violenta, i que Israel es nega sistemàticament a complir. En l'actualitat és el grup més nombrós i antic de població refugiada al món.

Des de la seva creació el 1948, Israel ha anat configurant un sistema d'apartheid sobre la població no jueva amb diferents mitjans, ja sigui amb l'aixecament de murs, ja sigui amb sistemes administratius o ja sigui amb sistemes legals que han servit per diluir la seva identitat com a poble.

Les estratègies utilitzades pel sistema d'apartheid són les següents:

- Els palestins i palestines que viuen a Israel pateixen discriminacions socials, educatives i administratives.
- A la gent palestina que viu a Jerusalem se li apli-

ca tota mena de polítiques sobretot administratives, amb l'objectiu d'expulsar-la de la seva terra i les seves cases per tal de judaïtzar la ciutat.

- Per mitjà del mur, els punts de control o la presència de colons a les seves terres, s'està empresonant els milions de palestines i palestins que viuen a Cisjordània en ghettos que restringeixen la seva llibertat de moviments.

- La població palestina de Gaza viu sota el bloqueig en condicions extremes i de reclusió, cosa que provoca la falta de recursos bàsics com llet, sabó i farina i la impossibilitat de sortir del territori.

Foto: Handala és un nen refugiado palestí que s'ha convertit en símbol de la resistència a l'ocupació.

Existeixen 59 camps de persones refugiades repartits entre Cisjordània, Gaza, Líban, Síria i Jordània, malgrat que la majoria no viuen en aquests camps i estan disperses pels països àrabs, Amèrica i Europa. Després de les guerres del 1948 i 1967, l'ONU va crear la Agència d'Assistència pels Refugiats Palestins al Pròxim Orient (UNRWA). Aquesta agència va començar la seva tasca humanitària el 1950 per tal de desenvolupar programes d'assistència i ajuda directa a aquesta població, en forma de vivenda, educació o atenció sanitària.

Tot i així, el paper de la UNRWA és força limitat ja que no garanteix cap representació als milions de refugiats que viuen als camps ni els ofereix cap protecció jurídica. L'organització política dels camps recau en el moviment popular representat pels diversos sectors polítics que des de mitjan dels anys 60 s'encarreguen d'aquesta tasca. S'hi han organitzat sindicats, hospitals i fàbriques per tal de crear llocs de treball, iniciatives que han generat forts espais de resistència a l'ocupació i sobretot a

la desesperació que provoca constatar dècada rere dècada que el retorn no es fa efectiu i la comunitat internacional els gira l'esquena. Aquesta resistència dintre dels camps ha provocat que en diferents moments hagin estat objecte de guerra oberta, tal com va succeir a la dècada dels 70 a Jordània, als 80 al Líban, amb diferents massacres, o més recentment en les dues Intifades.

La negació del dret individual a una identitat que no es reconeix ni dintre del territori ni a nivell internacional o dels drets fonamentals per tal d'assolir unes mínimes condicions de vida dignes, converteixen els habitants dels camps de refugiats en persones els drets civils, polítics, socials i econòmics dels quals són vulnerats sistemàticament pels efectes del conflicte i de l'ocupació israeliana. Per exemple, durant les eleccions democràtiques del 1995, la població refugiada que vivia fora dels territoris ocupats va ser expulsada del procediment electoral que va decidir el futur de Palestina.

Aquestes violacions de drets fonamentals als camps adquireixen diferents formes i contribueixen a corroborar un règim que practica l'apartheid i la neteja ètnica envers poble palestí. En concret, com a clars exemples que la resta del poble palestí és víctima d'un crim d'apartheid, diferents informes de DDHH esmenten els assassinats selectius, a les restriccions de llibertat de circulació, a la demolició de vivendes i infraestructures, a detencions arbitràries i interrogatoris, a la negació de la participació política, social, econòmica i cultural del país i a la persecució d'organitzacions i persones.

En aquest sentit, cal fer una referència explícita a les dones palestines, que no només pateixen les mateixes situacions d'apartheid que els homes, sinó que han d'encarar sovint tota mena de violacions i agressions físiques –malauradament habituals en situacions de població refugiada–, així com lluitar contra els crims d'honor i les expressions de violència de gènere. No obstant això, des de l'inici les palestines han estat un pilar fonamental per la sostenibilitat de la vida en la societat palestina i han participat activament en la resistència contra l'ocupació i la lluita per l'alliberament del poble palestí.

Quan es parla de neteja ètnica es fa des de la lògica de la víctima i el victimari. El moviment sionista pretén establir un Estat jueu annexant-se la major extensió possible de la Palestina històrica i deixant-hi a dintre el menor nombre de palestins i palestines. Es pretén convertir l'heterogeneïtat ètnica Palestina en un espai d'ètnia homogènia. Aquest projecte colonial mai no ha estat condemnat o refusat per la comunitat internacional des que el 1948 van expulsar més de 750.000 palestins de les seves terres i pobles. Els mètodes emprats per dur a terme la neteja ètnica són l'expulsió, el desplaçament, la no-mobilitat que provoca la reclusió de la població en pobles i ciutats, la construcció del mur i els assentaments il·legals de colons en terres palestines.

“Existir és resistir”

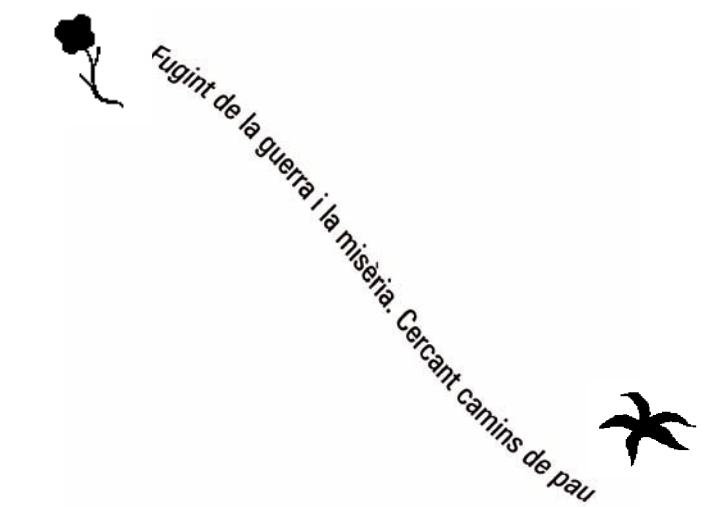
Alex Juanmartí
USTEC·STEs Barcelona (IAC)

Crisi de refugiats: no podem mirar cap a una altra banda

No podem negar que, en els darrers mesos, l'actualitat noticable ha girat sovint a l'entorn de l'anomenada Crisi dels Refugiats i la ciutadania ha expressat normalment la voluntat d'acollir els que arriben. Caldria, abans de res, aclarir un concepte que em sembla bàsic: refugiats, desplaçats i immigrants són indissociables i simbolitzen en tots els casos la voluntat de trobar una nova oportunitat vital tot fugint de l'explotació, de la guerra i de les amenaces a la seva seguretat. No hi ha arribats de primera, de segona i de tercera i cal que tots siguin tractats de manera semblant.

Pel que fa al refugi, que aquí ens ocupa, hem de buscar necessàriament les seves raons en els conflictes armats i en la manca de llibertats que hi ha en moltes zones del món. Concretant un xic més en l'espai europeu en què vivim, caldria denunciar en primer lloc els interessos geoeconòmics que ens han dut a endegar guerres en països d'on procedeixen una bona part dels que avui vénen a buscar refugi: el coltan al Congo, el gas natural a Líbia i el petroli a Iraq serien tres exemples apropiats en aquest sentit. En segon lloc, sembla incomprendible l'acció de la Unió Europea, que mitjançant el sistema Frontex ha segellat les fronteres i és la responsable de milers de morts que intenten travessar el Sàhara o la Mediterrània cap a Europa. I en tercer lloc, caldria afegir-hi la qüestió de la venda d'armes i del finançament de les exportacions per part de la banca convencional.

Pel que fa al darrer aspecte, són totalment denunciabils les continuades exportacions espanyoles d'armes als països en conflicte. En els últims quatre anys, podem constatar vendes d'instruments bèl·lics, fabricats a l'Estat espanyol, i amb les destinacions següents: Afganistan, Algèria, Aràbia Saudí, Bahrein, Egipte, Emirats Àrabs Units, Israel, Jordània, Líbia, Oman, Qatar i Turquia. D'altra banda, moltes d'aquestes exportacions han resultat possi-

bles, gràcies al finançament proporcionat per la banca espanyola, que, gairebé en la seva totalitat i amb molt poques excepcions, facilita crèdit que permet a les empreses la cobertura de la diferència temporal entre la fabricació i el cobrament de l'operació.

Perfilant més la qüestió, resultaria interessant i potser commovedor saber fins a quin punt nosaltres, com a ciutadans, som indirectament responsables de moltes d'aquestes operacions en la mesura que han trobat finançament en empreses inversores que reben el seu capital borsari mitjançant els recursos que aportem periòdicament en la nostra condició d'estalviadors, als plans de pensions o als fons d'inversió en què participem.

Evitar la crisi de refugiats demana actituds polítiques de justícia, actituds socials amb voluntat d'acolliment, però també actituds individuals que ens allunyin de la nostra obsessió pel lucre, en benefici de la solidaritat.

Arcadi Oliveres

Procés de pau a Colòmbia

A finals d'agost el govern de Colòmbia i el principal grup guerriller del país, les FARC, van anunciar un acord de pau després de més de mig segle de conflicte armat. Un conflicte que ha deixat milers de víctimes, desapareguts, massacres i més de tres milions de desplaçats interns.

Aquest conflicte, originat per les grans desigualtats existents al país i per la manca de llibertats democràtiques, ha acabat amb uns acords de pau després de quatre anys de negociacions a Cuba entre les dues parts. El darrer pas ha estat convocar un

referèndum per referendar els acords negociats que malauradament han estat refusats per un marge estret de vots.

És una bona notícia la fi d'un conflicte armat cronificat durant varies dècades, ja que l'absència de violència permet un escenari en què les polítiques socials, la redistribució de la riquesa i el respecte a les minories siguin els eixos vertebradors del nou país. Només una pau amb justícia social pot servir per acabar amb el veritable enemic de tota societat, la pobresa.

Guatemala, un país atrapat en un bucle històric

El passat mes d'agost vaig tenir la sort formar part d'una de les delegacions solidàries que el nostre sindicat, junt amb Entrepobles, organitza cada any a la Comunitat "Primavera de l'Ixcán" (provinent de les Comunitats de Població en Resistència de l'Ixcán- CPR i situada al nord-est del departament guatemalenc de "Quiché"). Vaig tenir l'oportunitat de conèixer amb els membres d'aquesta comunitat i conèixer la seva interessant organització, digna d'estudi, que és un referent a la zona i un exemple que comencen a seguir les poblacions del voltant: els seus costums, la seva riquesa natural, cultural i social, la seva situació administrativa respecte a l'Estat i la relació que hi mantenen, les seves necessitats, les seves lluites i reivindicacions... En definitiva, una experiència molt intensa i enriquidora.

USTEC·STEs està agermanat amb l'AMI (Asociación de Maestras y Maestros del Ixcán) des de 1993 i, des d'aleshores, any rere any, les diverses delegacions hem pogut comprovar com les CPR i, a partir de 1996, Primavera han anat avançant notablement en infraestructures sanitàries, educatives, agrícoles, etc., sense perdre la seva estructura organitzativa comunal, basada en treballs comunitaris i cooperatius, en les decisions preses en assemblees i en la rotació de membres de les estructures i comissions directives de la comunitat.

Per contextualitzar l'article cal fer un breu repàs històric:

- 1960-1996: Guerra civil.
- 1978-1982: Època especialment dura de la guerra.
- 1982-1983: El govern de Ríos Montt aplica la política de Terra Arrasada i duu a terme un genocidi contra la població indígena. La població civil indígena es refugia a les muntanyes per evitar ser aniquilada i hi roman amagada durant 12 anys.
- 1990: Surten a la llum pública les CPR i es comença el seu procés de reincorporació a la societat guatemalena.
- 1993-1995: Les CPR de l'Ixcán decideixen sortir al "claro" i, després de dos anys d'assentaments temporals, s'estableixen en els terrenys on la comunitat es troba actualment. Altres famílies CPR van tornar a instal·lar-se a les seves terres de la cooperativa Ixcán Grande, d'on havien hagut de fugir a causa de la repressió.
- 1996: Establiment definitiu de la comunitat Primavera de l'Ixcán a la ubicació actual (els terrenys

es van poder comprar gràcies a les donacions de diferents Càritas d'alguns països europeus). Actualment hi ha més de 1.800 habitants a Primavera.

- 1996: Signatura dels Acords de Pau, que posen fi a més de 36 anys de guerra.

Guatemala és un país de contrastos i contradiccions: el Govern no ha mostrat mai interès per arribar a la població, especialment als municipis rurals, que són la majoria del país, però en canvi sí que hi arriben companyies com la Coca-Cola, Lays, Iberdrola... Té una riquesa natural impressionant, però curiosament no pares de trobar brutícia pertot arreu (majoritàriament embolcalls de productes de les grans companyies abans esmentades). Tot i que no disposen d'una xarxa de transport públic, se n'ha creat una de transport privat (de particulars i petites empreses) amb la qual pots recórrer tot el país.

La república de Guatemala actualment és un règim formalment democràtic, però en cap cas això ha significat un gir o avanç en l'àmbit polític ni social: després de molts anys de governs militars repressius i genocides, han passat a tenir un règim democràtic corrupte, encapçalat per antics militars o persones que hi són afins, que han acabat d'obrir la porta, mitjançant polítiques neoliberals molt agressives, a grans transnacionals. Alhora han descuidat la seva població, majoritàriament indígena (més del 60%), no respectant la seva terra, el seu territori, la seva cultura, ni la seva cosmovisió, tot prioritant les polítiques macroeconòmiques per damunt de les polítiques socials que tanta falta fan.

D'ençà que el 1996 es van signar els Acords de Pau, que posaven fi a 36 anys de conflictes armats, no s'han observat millores econòmiques significatives en la població indígena i ladina pobra, en part perquè no s'han complert molts dels 12 acords presos. La realitat és que la població indígena continua sent menyspreada pel Govern i els poders fàctics. És cert que ja no pateixen una persecució explícita del Govern mitjançant l'exèrcit, però ara els persegueixen les corporacions i empreses transnacionals –protegides per l'Estat– que volen beneficiar-se de les terres on habiten i els béns naturals dels quals depenen. Per tant, continuen amb el mateix problema: simplement han canviat els agents opressors. Com va dir un de tants protagonistes de la resistència del Departament de Quiché, "antes nos mataban con balas y ahora con dinero".

Documentant-me sobre el tema, em vaig adonar de les similituds entre el període colonitzador espanyol i l'evolució històrica de l'actual república de

Guatemala. Per això és important constatar aquest sospitós paral·lelisme en el quadre següent, les conseqüències del qual poden donar lloc a la mort cultural i, en moltes ocasions, també física de les societats originàries:

Tanmateix, la població indígena i ladina pobra guatemalenca continua resistint, organitzant-se i

lluitant per la seva terra, per la seva vida, per la seva dignitat.

“**La vida es lucha y se lucha siempre**” (consigna popular de la CPR Primavera de l'Ixcán).

Gorka Martín
USTEC-STEs Tarragona (IAC)

ÈPOCA COLONIAL (s. XV-XVII)	NEOCOLONIANISME (s. XIX-XX)
Concentració de la població	
Objectiu: control de la població per evitar la lliure mobilitat comercial de la població indígena.	Objectiu: control de la població indígena i expropiació de terres perquè els grans terratinents, la majoria militars, puguin explotar-les amb monocultius.
Política de terra arrasada i extermini de la població indígena	
Van tallar o cremar les collites de la població indígena per forçar la seva marxa, ja que se'ls privava de la seva font d'aliment. Objectius: • Atemorir i dominar la població que sobrevivia. • Apropiar-se de les seves terres. • Fer servir la població indígena com a esclaus per treballar aquestes terres per extraure minerals i metalls preciosos i posteriorment fer-los treballar en les seves explotacions agrícoles.	Durant la dictadura del general José Efraín Ríos Montt es van massacrar persones i animals i es cremaven els seus habitatges. Si aconseguïen fugir, tallaven o cremaven les seves collites per evitar que hi tornessin. Motius: Tota la població indígena era sospitosa de pertànyer a la guerrilla i, per tant, s'havien d'eliminar o tenir sota control. En un judici històric, el maig del 2013 Ríos Montt va ser condemnat a 80 anys per genocidi i crims contra la humanitat. Posteriorment, arran de les pressions i recursos presentats pels seus advocats, el judici es va declarar nul. Objectius: • Exterminar part de la població indígena. • Apropiar-se de les seves terres. • Atemorir i controlar la població que hi sobrevivia, que no tenia cap mitjà de subsistència i vivia atemorida per les polítiques agressives del Govern. • Concentrar la població indígena supervivent en petits nuclis per controlar-la i fer-la servir com a mà d'obra barata, en règim de semiesclavatge, per treballar les seves terres reconvertides en grans explotacions agrícoles.
Ús de la població civil per al seu control	
Creació de les Milicias Coloniales: Formades inicialment només per espanyols, amb el temps s'hi van integrar “ladinos”, mestissos i mulats, que van ocupar els llocs més baixos de l'escala militar.	Creació de les Patrullas de Autodefensa Civil (PAC): A causa de les dificultats per identificar, controlar i perseguir els membres de la guerrilla, l'Exèrcit va “reclutar” població indígena per ajudar-los en aquesta tasca, ja que eren coneixedors del terreny i podien accedir més fàcilment a certes informacions.

Proposta didàctica per a totes les etapes educatives. Treballem amb cal·ligrames

A la manera de...

La portada és a la manera de Joan Salvat-Papasseit i el seu conegut poema "Les formigues".

L'exercici consisteix a donar a conèixer diferents cal·ligrames de la literatura i buscar un tema per treballar. El tema pot ser qualsevol: la natura, la història, la guerra, l'amistat, la pau...

L'objectiu de la proposta didàctica

Es tracta de construir un text poètic, de denúncia, explicatiu, reivindicatiu... sobre qualsevol tema –o bé del temari de l'escola o IES o bé del que està passant al món ara– copiant un cal·ligrama conegut, tal com hem fet nosaltres a la portada.

Descripció del recurs

Aquest recurs didàctic ofereix als petits una eina clara i concisa per aprendre què és la poesia visual i, concretament, el cal·ligrama, i als més grans, per fer un recorregut per les avantguardes i ser capaços de sintetitzar què pensen d'un tema per concretar-lo en un cal·ligrama.

El cal·ligrama és una composició poètica que dibuixa, per mitjà de l'escriptura, el tema que suggereix el poema. Es caracteritza pel fet que la imatge final, creada per paraules, expressa visualment el que la paraula diu. Per tant, el podríem situar a la frontera entre la literatura i les arts plàstiques.

Ens serveix com a pretext perquè els alumnes llegeixin, compreguin, pensin i, finalment, dibuixin i escriguin un text poètic, reivindicatiu o de denúncia per transformar-lo en una representació visual. Això requereix moltes habilitats: habilitat en l'escriptura, capacitat de comprensió, de síntesi, creativa...

Objectius didàctics

- Conèixer què és la poesia visual, més concretament els cal·ligrames.

- Conèixer altres tipus de representacions escrites més enllà de la narració continuada, com ara la poètica però també l'escriptura més reivindicativa o de denúncia, sent capaç de sintetitzar al màxim què es vol dir.

- Reflexionar sobre un tema actual, o sobre qualsevol dels temes proposats en els temaris dels alumnes.

- Apostar per la creativitat com a forma de comunicació.

Competències per adquirir

Es poden treballar totes les competències bàsiques. Com? Escollint el tema que s'ha de tractar en l'activitat: des d'un tema del temari d'història, de ciències naturals o de filosofia a qualsevol tema que passi per l'actualitat.

Destacarem, però, les competències que es tractaran de manera més explícita:

- competència artística i cultural
- competència comunicativa lingüística i audiovisual
- competència d'autonomia i iniciativa personal
- competència digital

Desenvolupament de l'activitat pedagògica

1. S'explica breument –o no tant breument si es fa en una assignatura adient– què són les avantguardes i els cal·ligrames

2. Començarem observant dos exemples de cal·ligrames:

- El primer és de Guillaume Apollinaire, un literat francès que popularitzà aquest tipus de poema a principis del segle XX, durant les Avantguardes.

- El segon és "Les formigues" de Joan Salvat-Papasseit, un dels poetes de referència del cal·ligrama a Catalunya, que podeu trobar a la façana d'un edifici del passeig del Born de Barcelona.

- Aquí teniu un enllaç on són tots dos: <file:///C:/Users/ustec-stes/Downloads/cal-ligrames.pdf>.

3. A continuació ensenyarem la portada d'aquesta revista perquè vegin com es pot "copiar" un cal·ligrama amb un altre text, amb un altre tema.

4. Proposarem un tema: l'aigua, la guerra, el món obrer, la solidaritat...

5. Decidirem el tipus de text que volem que es treballi sobre aquest tema: un text poètic, un text de denúncia, un text explicatiu...

6. Farem que els alumnes decideixen quin cal·ligrama volen copiar. Buscant al Google «cal·ligrama» i visualitzant les imatges, en trobarem un munt.

7. Un cop decidit el tema, el tipus de text i el cal·ligrama que cal copiar, els alumnes hauran de crear el seu cal·ligrama a la manera de Guillaume Apollinaire, a la manera de Brossa, a la manera de J. Salvat-Papasseit, etc.

- 7.1 Els alumnes podran fer el cal·ligrama a mà, amb colors, en blanc o negre...
- 7.2 O podem treballar la competència digital amb un programa per fer cal·ligrames: <http://storyabout.net/typedrawing/typedrawing.php>

8. Un cop fets els cal·ligrames, es poden exposar a l'entrada del centre docent.

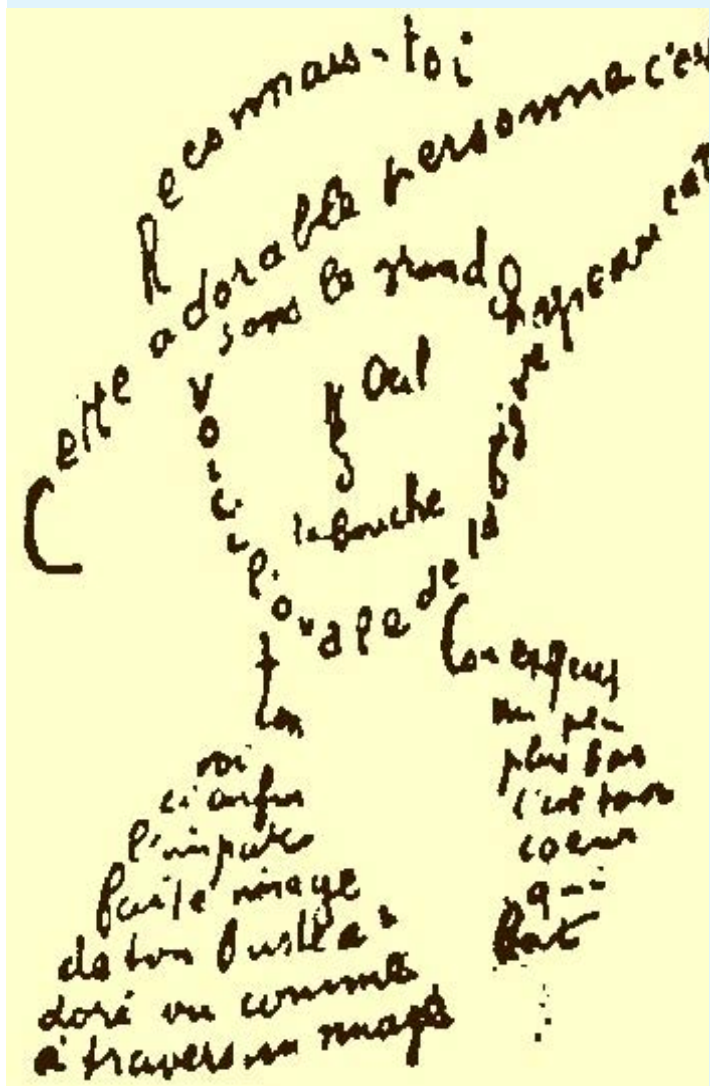
Variant lingüística

9. Aquesta proposta es pot treballar també en l'àmbit de les llengües estrangeres.

RECURSOS PEDAGÒGICS

<http://www.filosofar.cat/index.php/pretextos-per-filosofar/creacio-poetica/382-calligrames>.

<http://papasseit.cat/papasseit-el-moll-de-barcelona-i-els-cal%C2%B7liames/>.

<http://blocs.xtec.cat/ricatalarda/2016/04/28/cal%C2%B7ligrames-a-les-avantguardes-catalanes/>.

Altres activitats didàctiques

En aquesta ocasió hem trobat pertinent socialitzar alguna de les activitats pedagògiques de la guia educativa sobre migracions a la Mediterrània "Entre Terres" (elaborada per Stop Mare Mortum i Servei Civil Internacional).

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Dansem sense fronteres

Quan naixem rebem una nacionalitat, i aquesta, juntament amb els factors socioeconòmics, condicionarà durant tota la vida la facilitat o les dificultats que trobarem a l'hora de creuar fronteres. El cas més extrem és el de les persones apàtrides, que no reben el reconeixement de cap país i, per tant, tenen enormes dificultats per moure's entre estats. Mitjançant el moviment, l'expressió corporal i la dansa, aquesta activitat ens ajuda a prendre consciència de les desigualtats que existeixen per a exercir el dret a la lliure circulació.

Objectius educatius

Prendre consciència que la llibertat de les persones varia segons el seu país de naixement.

Valorar, defensar i difondre el dret a la lliure circulació de les persones.

Gaudir del moviment corporal a través de la dansa lliure.

Temps aproximat: 2 hores.

Materials necessaris

Paper d'emballar gran i cartolines de colors (vermell, verd i groc).

Retoladors i pintures de pell de molts colors diferents.

1 bossa de caramels.

Xiulet.

Dispositiu per a reproduir música.

Dispositiu per a fer fotografies.

1. El semàfor de la desigualtat

En un espai ampli, col·loquem un paper d'emballar molt gran a terra i hi dibuixem una quadrícula similar a la que mostra la infografia. Dividim la quadrícula en països enriquits i empobrits, procurarem que n'hi hagi més d'empobrits i als territoris enriquits hi deixem caramels.

A cada frontera s'hi situa un vigilant (pot ser un/a educador/a o un infant), amb un semàfor que haurem fabricat prèviament amb cartolines de colors. Un d'ells tindrà un xiulet. Ens descalcem i quan soni el xiulet comencem a caminar lliurement per damunt del paper d'embalar durant 1 minut.

Quan torni a sonar el xiulet tothom s'ha d'aturar immediatament en el lloc on es troba: les persones que es trobin en un país enriquit reben una acreditació de «turista» i poden menjar un caramel. La resta no reben res.

Torna a sonar el xiulet, però ara només es poden desplaçar lliurement les persones que tinguin el semàfor verd a la seva frontera. Els vigilants només activen el verd per cedir el pas a les persones enriquides. A la resta no els deixen passar. Sona de nou el xiulet i tothom s'atura allà on està dempeus. Repetim l'acció diverses vegades.

Reflexionem

Com ens hem sentit les persones que no podíem sortir del nostre quadrat? I les persones que sí que

País enriquit	País empobrit	País enriquit
País enriquit	País empobrit	País empobrit
País empobrit	País empobrit	País enriquit

podíem desplaçar-nos lliurement?

- Qui ha pogut menjar caramels i qui no n'ha pogut menjar? Qui s'ho ha passat més bé?
- Ens sembla que les regles del joc eren justes o injustes? Per què?
- Què pensem del fet que en el món les fronteres només estiguin obertes per a algunes persones i per a d'altres no?
- Al món hi ha persones que fa anys que viuen en camps de refugiats i mai en poden sortir. Com ens sentiríem si no poguéssim sortir mai del nostre barri? Quines coses de les que fem ara o de les que voldríem fer en un futur serien impossibles en aquestes condicions?

2. Camins de colors

Ara ens pintem la planta dels peus del color o colors que ens agradin. Tornem a repetir l'acció d'abans, però aquest cop no hi haurà ni vigilants ni semàfors a les fronteres. Tampoc hi haurà xiulets. Ara, l'inici i el final del moviment el marcarà la música. Tots i totes podem moure'ns, dansar i travessar

les fronteres lliurement al ritme de les cançons i les melodies! Ah, i ara els caramels són per a tothom, així que els haurem de compartir.

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

Spiderman a Idomeni

Avui, en el món globalitzat, les mercaderies gaudeixen de més llibertat de moviment que no pas els éssers humans. En aquesta activitat, a partir de la fotografia d'un infant sirià a la frontera tancada de Macedònia, reflexionarem sobre les polítiques migratòries d'Europa i la vulneració del dret d'asil i del dret a la lliure circulació. Finalment, a partir del leimotiv dels superherois, durem a terme una acció de ciberactivisme.

Objectius educatius

Investigar la situació de les persones refugiades a Idomeni i valorar les polítiques migratòries i d'asil europees.

Reflexionar sobre el fet que, en el món actual, les mercaderies sovint tenen més facilitat per creuar fronteres que les persones.

Dur a terme una acció de ciberactivisme per difondre la defensa del dret d'asil i del dret a la lliure circulació de les persones.

Temps aproximat: 30-45 minuts per als apartats 1 i 2 i unes 2 hores per a l'apartat 3.

Materials necessaris

Fotografia de l'infant sirià a Idomeni.
Papers i bolígrafs.
Atrezzo o disfresses de superherois.
Dispositiu amb connexió a Internet.
Mòbil o càmera per gravar vídeo.

1. Drets humans a la intempèrie

Observem la imatge del nen a Idomeni, davant la frontera entre Grècia i Macedònia. En petits grups, investiguem a la xarxa sobre els interrogants següents:

-L'infant de la fotografia és d'origen sirià. Què hi fa, a Idomeni? Per què fa setmanes que dorm a la intempèrie amb d'altres milers de persones?

-Segons la legislació internacional, ell, la seva família i la resta de persones acampades a la frontera tenen dret a demanar asil?

-Quan i per què la Unió Europea va tancar la frontera entre Macedònia i Grècia, així com d'altres de la ruta migratòria dels Balcans? Què en van dir l'ONU, l'ACNUR i altres organitzacions humanitàries, d'aquesta decisió política?

Reflexionem

Valorem les respostes que hem trobat, posem en comú les nostres conclusions i, per acabar, visualitzem el vídeo *People of Nowhere* sobre la crisi de les persones refugiades en el trànsit entre Turquia i Grècia.

2. Mercaderies sense fronteres

Spiderman és un dels superherois més internacionals. Creat als Estats Units a la dècada dels 60, les historietes d'aquest personatge han fet la volta al món i han arribat a milions de lectors i espectadors de països de tots els continents.

Reflexionem

Quins recorreguts pot haver seguit un ninot de peluix com el de la imatge des que s'ha fabricat fins que cau a les mans d'un nen? En quins països s'ha pogut fabricar i a quins ha pogut arribar? Qui pot tenir més restriccions de circulació i més dificultats per creuar fronteres: el ninot d'Spiderman o l'infant siria que el sosté?

3. Gent corrent que transforma el món

L'Òscar Camps, director de Proactiva Open Arms, l'ONG que treballa en el rescat de persones a l'illa de Lesbos, va ser nomenat l'abril de 2016 Català de l'Any. Escoltem el seu discurs en rebre el premi i valorem: les institucions europees estan actuant de manera responsable davant les crisis humanitàries del Pròxim Orient i l'Àfrica? Les accions individuals i de petits col·lectius poden aju-

dar a canviar el món o és una utopia la idea que un granet de sorra pot esdevenir una muntanya?

Totes les persones podem lluitar contra les injustícies. En aquesta activitat ens carregarem d'imaginació i posarem el nostre granet de sorra per canviar el món. Seguirem aquests passos:

-Inventem un o diversos personatges per tal de reivindicar el respecte als drets humans (dret a la pau, a l'asil, a una vida digna, a la lliure circulació, etc.) i reclamar més responsabilitat a la Unió Europea.

-Redactem un breu guió per tenir clar quin missatge volem transmetre: quin estil tindrà? Quin fil conductor uneix els vídeos? Quin lema triem? Quins recursos musicals i gràfics poden ajudar-nos a potenciar el missatge?

-Cerquem el vestuari i el material necessari per al rodatge.

-Organitzem-nos i repartim-nos les tasques de filmació i postproducció.

-Finalment, pensem com mourem els vídeos a través de les xarxes socials per tal que el nostre missatge tingui el major impacte possible.

BATXILLERAT/CICLES FORMATIUS

L'Europa-fortalesa

Des de principis del segle XXI, Europa ha anat construint tanques i murs per intentar blindar les seves fronteres exteriors al trànsit de les persones migrades. Alguns moviments socials van batejar aquest fenomen amb el nom d'Europa-fortalesa.

Aquesta activitat proposa reflexionar sobre les pors i les motivacions que fonamenten aquestes polítiques migratòries i sobre la relació entre llibertat, seguretat i equitat en el món contemporani.

Objectius educatius

Conèixer els murs que la Unió Europea ha edificat per intentar contenir les migracions humanes i valorar alguns aspectes de les polítiques migratòries europees.

Analitzar en què es fonamenta la por de les migracions i valorar per què, a vegades, és alimentada pels poders mediàtics.

Reflexionar sobre el binomi seguretat i llibertat en el món actual, i comprendre des de quina posició social s'utilitzen aquests conceptes.

Temps aproximat: 30-45 minuts per a cada apartat.

Materials necessaris

Dispositiu amb connexió a Internet o sistema de reproducció de vídeos.

Ordinadors o materials analògics per al disseny dels cartells.

1. Habitar una bombolla

Llegim la notícia (http://www.ara.cat/premium/internacional/privats-blindats-proliferen-Buenos-Aires_0_1205279483.html) sobre els barris tancats i blindats de Buenos Aires i debatem conjuntament les qüestions plantejades.

Reflexionem

- En molts indrets del món hi ha barris blindats com els que es descriuen a la notícia. Ens agrada aquest model de ciutat i de vida? Per què?

- Aquest emmurallament es justifica per defensar la seguretat. Però què és la seguretat? En quines situacions ens sentim segurs i segurs? En canvi, quan hem sentit inseguretat?

- Tanmateix, què passa amb la seguretat de les persones (especialment d'aquelles més vulnerables) que no tenen diners per viure dins dels murs?

- Quines similituds existeixen entre els murs que protegeixen els barris rics d'algunes urbs i les tanques que barren les fronteres exte-

riors de la Unió Europea? Responen a la mateixa lògica?

- En alguns discursos polítics es considera que l'única manera de garantir la seguretat és reduir la llibertat. Què en pensem, d'aquesta associació d'idees? Des d'un punt de vista educatiu, quins inconvenients té?

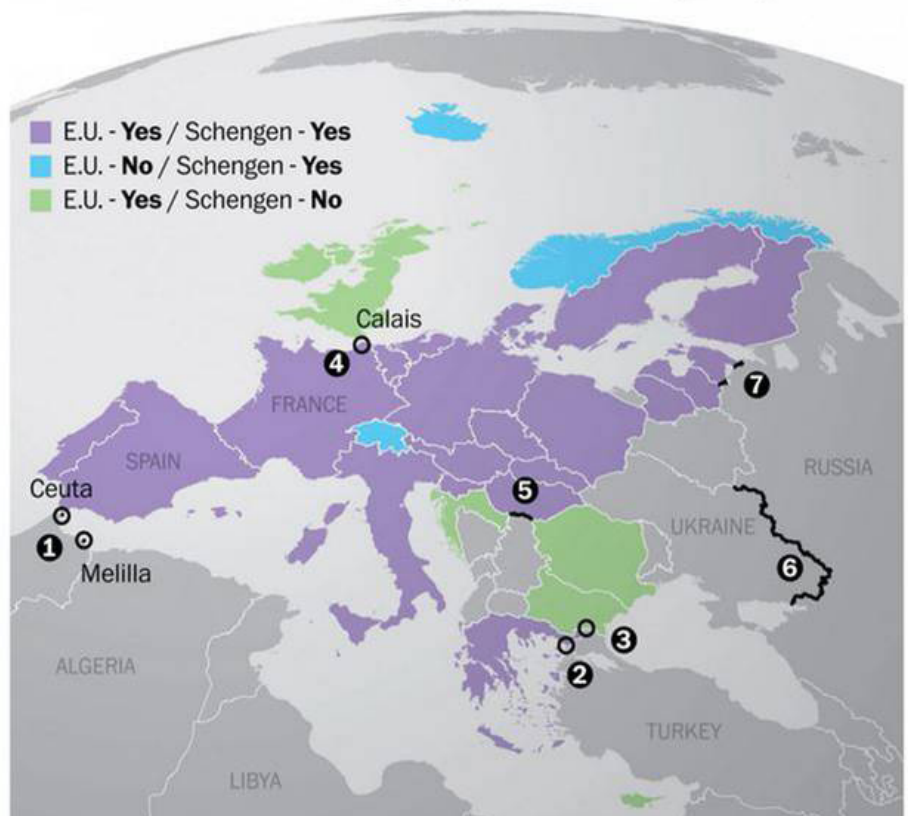
- Davant el binomi llibertat i seguretat, on queda la paraula equitat? Un món més equitatiu i sostenible seria un món més segur? Aleshores, per què no se sol parlar de promoure l'equitat quan es parla de seguretat? Per què pot interessar dissociar i oposar les paraules *llibertat*, *equitat* i *seguretat* en comptes de procurar harmonitzar-les i tractar-les de manera integral?

2. De què tenim por?

Fixem-nos en aquest mapa, on apareixen els diversos murs que els estats europeus han edificat per dificultar els moviments migratoris.

Fortressing Europe

A spate of construction and planned construction of fences in Europe in the last decade hints at a new normal in illegal migration and a straining of old political ties.

① Ceuta and Melilla (Spanish possessions in North Africa) - Both extended fences in **2005**

② Greece - Completed **2012**

③ Bulgaria - Completed **2015**

④ Calais, France - Extended **2015**

⑤ Hungary - Scheduled for completion **2015**

⑥ Ukraine - Scheduled for completion **2018**

⑦ Estonia - Construction scheduled to begin **2018**

Sources: Schengenvisainfo.com and news reports

THE WASHINGTON POST

Reflexionem

- En quina zona d'Europa hi ha més tanques? Quines se situen a l'Estat espanyol?
- Per què la Unió Europea finança altres estats per encarregar-se de contenir, detenir —i a vegades fins i tot deportar— persones migrades?
- Quin tipus de règims polítics hi ha en aquests tercers països? Què suposa aquesta externalització de cara a garantir el respecte dels drets humans?
- De què tenen por els governants que ordenen aquest tipus de polítiques migratòries? Què volen protegir? D'on pensem que provenen els temors que té la gent del carrer sobre els moviments migratoris?

3. Com volem viure?

La científica polonesa Marie Curie és l'autora de la cita següent: «**La vida no s'ha de témer, s'ha de comprendre**». Fixem-nos en el missatge d'aquesta sentència i comentem conjuntament les preguntes plantejades.

Actuem!

- Davant els discursos que s'alimenten de les nostres pors, quin significat pot tenir un missatge d'aquest tipus?
- Prendre consciència de la mortalitat i transitorietat ens pot permetre viure amb més llibertat?
- Ahora, també ens pot fer més respectuosos amb el nostre entorn i amb la resta de persones amb qui compartim el planeta?
- Per altra banda, adoptar una actitud excessivament frívola pot fer que ens deixem de responsabilitzar dels problemes propis i comuns. Davant els reptes del present, quina filosofia vital i quins principis pensem que haurien de guiar les nostres vides per poder crear un món més equitatiu, alegre, sostenible i saludable?

Individualment o per grups, cerqueu sentències filosòfiques i frases cèlebres, o bé inventeu-vos-les, que resumeixin una idea vital important i amb les quals us sentiu identificats. Dissenyeu, de manera analògica o digital, un cartell gràfic per plasmar la vostra sentència.

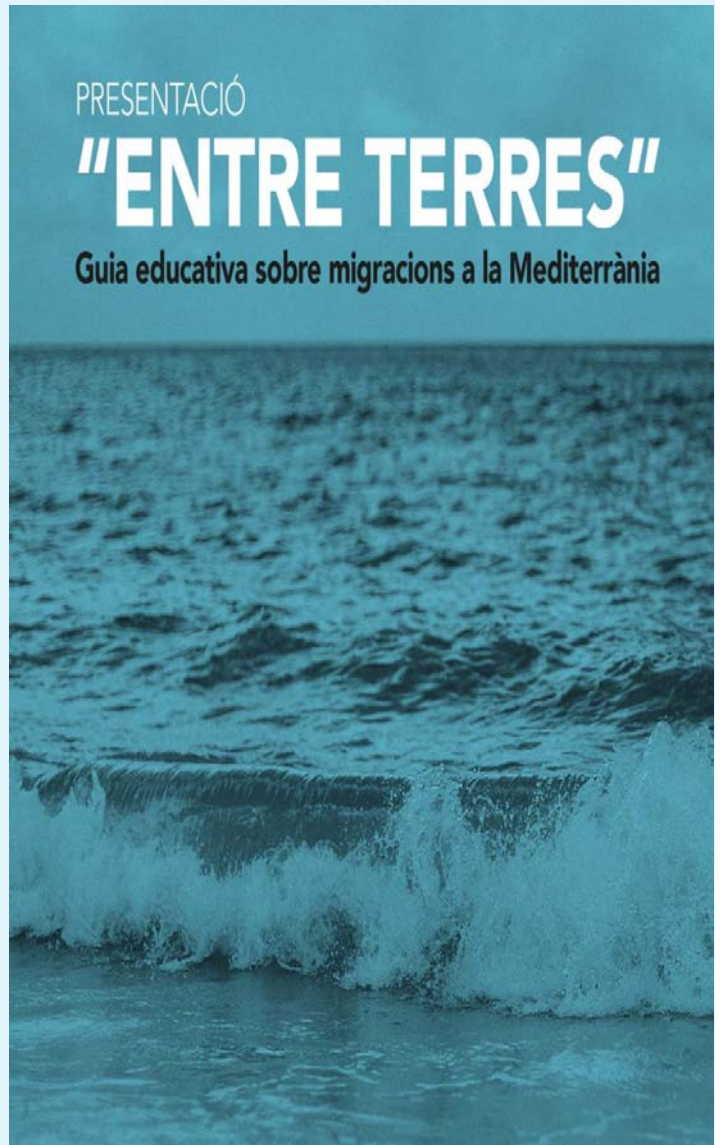
Finalment, si voleu, podeu fer-vos fotografies amb els cartells que heu elaborat i difondre'ls a les xarxes socials amb un *hashtag* comú.

Recursos didàctics

Lectures recomanades

Dussel, Enrique. *Filosofías del Sur. Descolonización y transmodernidad* (Akal, 2016).
Urbán, Miguei i Donarie, Gonzalo. *Disparen a los refugiados* (Icaria, 2016).

Altres Recursos

ENTRE TERRES és una guia educativa sobre migracions a la Mediterrània. L'objectiu d'aquest material és dotar d'eines les entitats educatives, les escoles i els instituts per tal d'abordar la temàtica de les persones refugiades, des d'una perspectiva de construcció de pau i de transformació social. Justament, el nom del recurs pretén rescatar el significat etimològic de la paraula *Mediterrània* (*mediterraneus*) i una visió del vell *Mare Nostrum* com a espai d'intercanvi, de comunicació i de trobada. Es tracta d'un treball elaborat conjuntament entre Stop Maremortum, el Servei Civil Internacional i

la cooperativa Eduxarxa amb el suport de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, el Consell de Joventut de Barcelona i el Consell Nacional de Joventut de Catalunya: <http://entretres.org/>.

Recull de recursos on-line a la web de la Xarxa Educativa en Suport a les Persones Refugiades:
<https://obrimfronteres.wordpress.com/recursos/>.

Primària

La petita Carlota. Unitat didàctica elaborada per ACNUR, que treballa l'exili i el que suposa posar-se

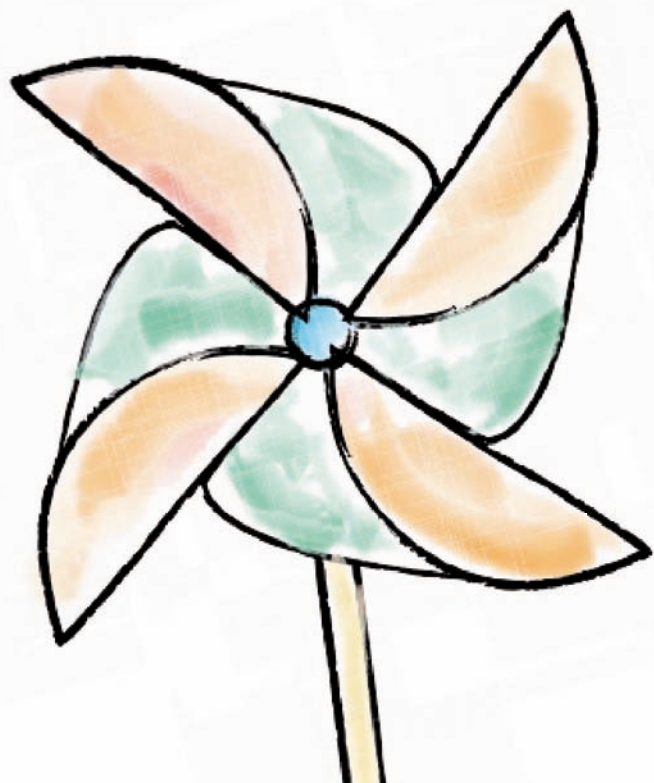

en la pell d'una nena refugiada.

<https://www.eacnur.org/content/unidad-did-ctica-la-peque-carlota>.

Un nuevo hogar para Totoy (ACNUR). Conte infantil que tracta el tema dels infants refugiats a l'Equador. Està disponible en format PDF i al final s'hi inclouen fitxes de treball amb activitats i jocs per a l'alumnat. Igualment, s'acompanya d'un vídeo de dibuixos animats que recull la primera part del conte.

<http://www.enredate.org/docs/doc5457908435cdf.pdf>.

Batxillerat

Material educatiu per a Batxillerat a partir de la sèrie documental *Després de la Pau*. L'objectiu és oferir a l'alumnat de Batxillerat elements d'anàlisi de realitats complexes en països que viuen processos de construcció de pau ("Bòsnia. La pau dividida"; "Líban. Pacte de silenci"; "Rwanda. La reconciliació obligada"; "Guatemala. Rescatant la memòria"). L'associació de periodisme Fora de Quadre, el col·lectiu Contrast i Edualter han preparat aquest material amb una sèrie d'activitats vinculades als quatre documentals que formen la sèrie i dos enfocaments transversals.

<http://edualter.org/material/despresdelapau/>

Secundària

Navegant ... i sense cayuco! La immigració als mitjans de comunicació. (Doris Boira i Amarela Varela). Aquesta carpeta forma part del projecte d'Edualter "Entendre l'actualitat: un repte educatiu, una aposta per la ciutadania".

<http://www.edualter.org/material/actualitat/immigracio/immigracio.pdf>.

El conflicte palestí-israelià (Laia Colomer i Solsona). Aquesta carpeta forma part del projecte d'Edualter "Entendre l'actualitat: un repte educatiu, una aposta per la ciutadania".

<http://www.edualter.org/material/actualitat/palestina/palestina.pdf>

La solidaritat com a forma de vida (responsable) (Araceli Caballero i Sonia Perez). Aquesta

carpeta forma part del projecte d'Edualter "Entendre l'actualitat: un repte educatiu, una aposta per la ciutadania".

<http://www.edualter.org/material/actualitat/solidaritat/catala/indexca.html>.

IMMIGRACIÓ I ESCOLA Materials didàctics interculturals (Ouafae Dabbou, Josep Guardiola i Vicent Pellarès). Elaborat per l'Equip de Recerca sobre Diversitat i Inclusió en Societats Complexes ER-DISC-UAB.

<http://www.edualter.org/material/actualitat/immigracioiescola/immigracio.pdf>

És hora de fugir (Amnistia Internacional). Proposta monogràfica sobre el drama dels refugiats inclosa a la *Guia d'educació en drets humans*. Amb una durada total de 60 minuts, es planteja una activitat de rols en una situació límit adreçada a estudiants de segon cicle d'ESO i Batxillerat.

<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/guia/cat/>.

Les maletes de l'exili. Activitat d'empatia històrica realitzada per l'alumnat de 4t d'ESO de l'Institut Olivar Gran (Figueres) i finalista al Premi a l'Acció Magistral 2015. Agrupats per parelles, els i les estudiants han d'assumir el paper d'un adolescent que es veu forçat a exiliar-se i ha de preparar una maleta amb objectes personals que serveixin per explicar els motius històrics, socials i polítics que han motivat aquest exili.

<http://lesmaletesdelexili.blogspot.com.es/2014/11/descripcio-de-lactivitat-aquesta-es-una.html>.

Recursos audiovisuals

"Sobrevivir y resistir en el sur, huir al norte" (Ernest Cañada / Edualter). Recull de documents audiovisuals amb fitxes de treball a l'aula. En aquest cas treballen problemàtiques de països com Senegal, Kurdistan, Palestina, Iran, Turquia, Marroc, Brasil, Cuba i Argentina.

<http://www.edualter.org/material/cinemas3/cinemas3.pdf>.

Documental "Ser Refugiat/da a Barcelona".

Produït per el Comitè Català d'ACNUR, recull tres històries de vida, tres situacions legals diferents i alhora comunes: han fugit dels seus països per evitar la persecució i viuen entre nosaltres, a Barcelona.

<https://www.youtube.com/watch?v=jOnaNyWzHwI&feature=youtu.be>.

Contra viento y Marea (ACNUR) – Joc educatiu i interactiu en què l'estudiant pot viure la fugida d'un jove, des de l'opressió al país d'origen fins a l'exili al país d'acollida.

<http://www.contravientoymarea.org/>.

Documental "Astral" (rescat de refugiats) Atresplayer de Jordi Évole.

http://www.atresplayer.com/television/programas/salvados/temporada-12/capitulo-1-Astral_2016101501109.html.

AFILIA'T

LA NOSTRA FORÇA ÉS LA TEVA PARTICIPACIÓ

BUTLLETA D'AFILIACIÓ A USTEC·STEs

DADES PERSONALS

Nom i cognoms _____
NIF
Data de naixement
Adreça _____
Codi postal _____ Localitat _____
Tel. fix mòbil
Adreça electrònica _____

DADES PROFESSIONALS

Centre de treball _____
Localitat _____
Situació laboral: definitiva interinatge i substitucions
provisional/expectativa de destinació pràctiques atur
Col·lectiu: inf/primària secundària ptfp adults
serveis educatius privada p. laboral universitat

DADES BANCÀRIES

Titular de la llibreta o compte corrent (nom i cognoms) _____
Sr./Sra. director/a:
Faci efectius, fins a nou avís, amb càrrec al meu compte, els rebuts que li siguin presentats pel sindicat USTEC·STEs a nom meu.
CODI IBAN
CC
Localitat, data _____

Signatura del titular _____

USTEC·STEs

Intersindical Alternativa de Catalunya IAC

Barcelona 93 302 76 06
Girona 972 20 20 34
Lleida 973 26 30 32
Tarragona 977 23 52 63
Tortosa 977 51 10 46

barcelona@sindicat.net
girona@sindicat.net
lleida@sindicat.net
tarragona@sindicat.net
tortosa@sindicat.net

www.facebook.com/groups/ustecstes/

@USTECSTEs

